

De vaste commissie voor Financiën heeft op 1 oktober 2022 enkele vragen en opmerkingen aan de Staatssecretaris van Financiën – toeslagen en douane voorgelegd over de brief van 9 juli 2021 inzake een reactie op de brief van de Nationale ombudsman en de Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden over de beslagvrije voet bij verrekeningen van toeslagen (Kamerstuk 31 066, nr. 874)

De fungerend voorzitter van de commissie,  
Tielen

De adjunct-griffier van de commissie,  
Lips

## **I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**

### ***Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie***

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de reactie op brief van de Nationale ombudsman en de Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden over de beslagvrije voet bij verrekeningen van toeslagen en hebben nog een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie zijn het eens met het oordeel dat het een onacceptabele uitkomst is dat het verrekenen van schulden voor problemen kan zorgen met betrekking tot de beslagvrije voet, die het bestaansminimum moet garanderen.

In de brief heeft de Staatssecretaris het over een oplossing op zeer korte termijn. De leden van de VVD-fractie vragen wanneer dit is. Deze leden vragen voorts of de Staatssecretaris al wat kan zeggen over deze oplossing. Wat is nodig om de problemen met de ICT-processen op termijn op te lossen? Hoe lang zou dat duren? Wanneer is de ICT geheel op orde?

De leden van de VVD-fractie zijn het eens met het oordeel dat het zeer onwenselijk is dat de standaard betalingsregeling waarbij burgers zelf het geld overmaken niet meer kan worden aangeboden.

Tot slot vragen de leden van de VVD-fractie of de Staatssecretaris kan toezeggen de Kamer op de hoogte te houden van eventuele ontwikkelingen in deze problematiek.

### ***Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie***

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris. Deze leden zijn zeer kritisch over het handelen van het kabinet ten opzichte van de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (WvBVV). In de uitvoeringstoets voor de herijking vereenvoudiging beslagvrije voet geeft de Staatssecretaris aan dat deze wet per 1 januari 2021 in kan gaan, mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Deze leden vragen aan welke van de geschetste voorwaarden niet is voldaan, waardoor de wet niet op tijd in uitvoering heeft kunnen gaan. Deze leden vragen voorts hoe dit heeft kunnen gebeuren. De leden van de D66-fractie vragen of de Kamer tijdig is geïnformeerd over deze vertraging. Indien dat niet is gebeurd vragen deze leden de Staatssecretaris naar de reden waarom.

De leden van de D66-fractie vragen de Staatssecretaris wat de stand van zaken is van het telefonische informeren van de betrokken burgers. Deze leden vragen voorts hoeveel mensen die hiervan last kunnen hebben al zijn bereikt. Deze leden vragen of zij het juist begrijpen dat niet (handmatig) kan worden nagegaan of iemand onder het bestaansminimum terecht komt voordat de invordering wordt gestart.

In het verlengde van deze vragen over het verleden willen de leden van de D66-fractie aandacht vragen voor het vervolg in de toekomst. Deze leden vragen wat nodig is om te kunnen garanderen dat de geschetste uitvoering per 2023 wordt gehaald. Deze leden vragen of de Staatssecretaris bereid is de Kamer tot de uitvoering van deze wet ieder kwartaal te informeren over eventuele obstakels die de Staatssecretaris aantreft. Deze leden vragen voorts wat kan worden gedaan om uitvoeringsinstanties en lokale overheden te ondersteunen om te voorkomen dat burgers onder de beslagvrije voet vallen tot de uitvoering per 2023 van de aanpassingen.

De leden van de D66-fractie begrijpen de door de Staatssecretaris gekozen aanpak waarbij burgers die onterecht onder de beslagvrije voet zijn gevallen een terugbetaling ontvangen tot en met januari 2021, maar dat hun schuld bij de overheid met datzelfde bedrag wordt verhoogd. Desalniettemin maken deze leden zich zorgen over het ontstaan van meer problematische schulden bij de overheid. Deze leden vragen welk risico de Staatssecretaris ziet voor het ontstaan van nog meer schuldenproblematiek door deze aanpak. Daarnaast vragen deze leden bij welke toeslagen deze betalingsregelingen, waarbij burgers onder het bestaansminimum kwamen te zitten, hebben gespeeld.

De leden van de D66-fractie onderschrijven het belang van doenvermogen in beleid. Deze leden zijn van mening dat van burgers niet kan worden verwacht dat zij altijd beschikken over de volledige informatie en de juiste toegang weten te vinden tot de overheid. De Staatssecretaris heeft in de brief aangegeven dat de beleidsdepartementen van Financiën, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volksgezondheid Welzijn en Sport, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie en Veiligheid deze zomer zouden samenwerken aan een invorderingsstrategie waarbij onder andere doenvermogen centraal staat.

In het toezeggingenoverzicht van de begroting geeft het kabinet aan dat de Kamer hierover in de herfst een brief mag verwachten. Deze leden vragen waar deze vertraging vandaan komt, of de gesprekken tussen de departementen al hebben plaatsgevonden, wat de status is van dat overleg en wanneer de Kamer een uitgebreidere brief mag verwachten over dit overleg.

### ***Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie***

De leden van de CDA-fractie vinden het goed dat de Staatssecretaris de ontstane problematiek erkent en het ermee eens is dat verrekening er nooit toe mag leiden dat wordt verrekend tot onder het bestaansminimum. Deze leden zijn van mening dat in dat geval mensen die het al niet kunnen betalen nog verder de armoede in worden gedreven. Is de Staatssecretaris het met de leden van de CDA-fractie eens dat koste wat kost moet worden voorkomen dat mensen onder het bestaansminimum schieten?

De leden van de CDA-fractie hebben enkele vragen bij de tijdelijke oplossing voor reeds ingevorderde bedragen. Wordt, indien een burger door de verrekening onder de beslagvrije voet is gekomen, de volledige verrekening teruggedraaid, of alleen het deel tot aan het bestaansminimum? Kan het voorkomen dat mensen bij wie teveel is verrekend en die gedurende een periode onder het bestaansminimum hebben geleefd, misschien wel problematische schulden hebben opgebouwd, waarvoor de terugbetaling alleen onvoldoende is om die schulden op te lossen?

Ook hebben de leden van de CDA-fractie grote vraagtekens bij de kortetermijnoplossing en de structurele oplossing en stellen daarbij de volgende vragen. Acht de Staatssecretaris het in kaart brengen van de mensen die door verrekening onder het bestaansminimum komen een werkbare oplossing? Om hoeveel mensen gaat dit ongeveer? Zal het daarbij ook om een wisselende groep gaan? Hoe worden nieuwe gevallen geïdentificeerd?

Deze leden vragen wat de huidige stand van zaken is met betrekking tot een structurele houdbare oplossing voor dit probleem. Welke richtingen zijn in de zomerperiode met de verschillende departementen uitgewerkt en wanneer wordt de Kamer hiervan op de hoogte gesteld?

Tot slot zijn de leden van de CDA-fractie benieuwd of de Nationale ombudsman en de Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden die de problematiek aan het licht hebben gebracht, ook worden betrokken bij het komen tot een toekomstige oplossing.

### ***Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie***

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de beslagvrije voet en de reactie van de Staatssecretaris. Deze leden hebben hierover enkele vragen.

De leden van de SP-fractie vragen of de invorderingsactiviteiten inmiddels weer zijn opgestart door de Belastingdienst en of de Staatssecretaris kan uitsluiten dat er hierdoor opnieuw mensen onder het bestaansminimum zijn gekomen.

Tevens vragen de leden van de SP-fractie of er reeds een structurele oplossing is gevonden voor het probleem dat mensen onder het bestaansminimum komen door toedoen van de Belastingdienst.

### ***Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie***

De leden van de GroenLinks-fractie danken het kabinet voor de beantwoording van de Kamervragen en de brief. Deze leden maken zich grote zorgen over het thema en hebben daarover vragen.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen hoe vaak het voorkomt dat mensen aangeven wel degelijk op een brief over het terugbetalen van toeslagen aan de Belastingdienst te hebben gereageerd, terwijl de Belastingdienst stelt dat hierop niet is gereageerd. Dit was in het verleden immers een berucht probleem. Deze leden vragen door welke veranderingen kan worden uitgesloten dat hier nu niet nog steeds sprake van is.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen voorts hoe het kan dat het kabinet in een reactie op het NOS-bericht allereerst stelde dat de wet wel werd nagevolgd, omdat deze alleen toezag op dwangvorderingen en niet op verrekeningen, terwijl het kabinet nu stelt dat de werkwijze zich niet verhoudt tot de WvBVV. Kan het kabinet bevestigen dat het hiermee terugkomt op zijn eerdere zienswijze? Kan het kabinet dit punt tevens nader toelichten?

De leden van de GroenLinks-fractie zien dat ook het kabinet constateert dat er een onjuiste inschatting is gemaakt van de gevolgen van de WvBVV. Deze leden vragen of het kabinet kan toelichten waar het in de keten tussen de wet en de uitvoering van het uit de wet voortvloeiende beleid, is misgegaan. Hoe kan het dat er een verkeerde inschatting tot stand is gekomen?

De leden van de GroenLinks-fractie lezen dat het kabinet stelt dat de werkwijze «mogelijk problemen» veroorzaakt voor mensen die onder de beslagvrije voet komen. Deze leden vragen of het kabinet een beeld heeft van hoeveel mensen hierdoor de afgelopen jaren in de problemen zijn gekomen. Ook vragen deze leden het kabinet in te gaan op hoeveel mensen zich sinds het begin van 2021 bij de Belastingdienst hebben gemeld met het gegeven dat zij door de werkwijze van de Belastingdienst onder het bestaansminimum terecht kwamen.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen hoe het staat met de verdiepende data-analyse om personen waarbij in 2020 een verrekening is gestart op individueel niveau beter in beeld te brengen. Deze leden vragen

welke voortschrijdende inzichten het kabinet op dit punt met de Kamer kan delen.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen of het kabinet overweegt om bovenop het actief terugdraaien van verrekeningen door het terugbetalen van het vanaf januari teveel ingehouden bedrag, een opslag te rekenen ten eerste als rentevergoeding en ten tweede vanwege het feit dat deze mensen in de problemen zijn gekomen door een foutieve interpretatie van de wet door de overheid. Deze leden vragen wat hierbij de overwegingen zijn en hoe het vanuit rechtvaardigheidsperspectief te billijken zou zijn als dit niet wordt gedaan.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen het kabinet om een update inzake de mate waarin mensen die vanaf begin 2021 geraakt zijn door de werkwijze, inmiddels telefonisch bereikt zijn en het verschuldigde bedrag ontvangen hebben. Deze leden vragen uit te splitsen hoeveel mensen hier al wel mee geholpen zijn, hoeveel nog niet, en op welke termijn het kabinet verwacht alle mensen geholpen te hebben.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen hoeveel mensen die schade hebben ondervonden als gevolg van de werkwijze sinds afgelopen juli uit eigen beweging contact hebben opgenomen met de Belastingdienst, bijvoorbeeld via de BelastingTelefoon. Ook vragen deze leden hoeveel mensen zijn doorverwezen vanuit het stakeholdersnetwerk van de Nationale ombudsman en de Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen hoe het kabinet zeker weet dat alle mensen die schade hebben ondervonden omdat ze onder het bestaansminimum terecht kwamen, door de Belastingdienst in beeld zijn en bereikt gaan worden.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen naar de persoonlijke betalingsregeling voor mensen die door de verrekening onder de beslagvrije voet terechtgekomen zijn. Welke smaken zijn er in deze persoonlijke betalingsregeling, wat zijn de meest ruimhartige varianten en hoe wordt daarin gemonitord dat mensen niet alsnog onder het bestaansminimum terechtkomen?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen hoe het mogelijk is dat de ICT-processen niet toereikend zijn om een proces te implementeren die de beslagvrije voet respecteert, terwijl de wetgeving om de beslagvrije voet te hanteren nota bene twee jaar is uitgesteld om alle ICT-processen op orde te krijgen. Betekent dit ook dat de ICT-processen enkel klaar gemaakt waren voor dwanginvordering, en niet voor verrekeningen? Hoe kan dit fout zijn gegaan?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen op welke manier door de Belastingdienst wordt vastgesteld dat de beslagvrije voet niet in acht wordt genomen. Deze leden vragen op welke manier dit proces automatisch verloopt ofwel handwerk vereist van medewerkers en wat dit betekent voor de capaciteit van de Belastingdienst.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen daarbij specifiek of het klopt dat pas kan worden vastgesteld dat de beslagvrije voet niet wordt in acht genomen nadat mensen onder het bestaansminimum terecht zijn gekomen, hetgeen immers gesuggereerd lijkt te worden in de kabinetsbrief. Deze leden vragen of het kabinet op dit punt het proces van herkenning dat de beslagvrije voet niet wordt in acht genomen wordt stapsgewijs kan toelichten.

De leden van de GroenLinks-fractie vraagt wat wordt gedaan als blijkt dat er inderdaad mensen onterecht onder het bestaansminimum zijn gekomen terwijl nu al bekend is dat dit buiten hun schuld en juist door fouten bij de overheid plaatsvindt. Op welke manier gaat het kabinet deze mensen recht doen?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen wat het punt op de horizon is waarbij een test of sprake is van schending van de beslagvrije voet bij terugvorderingen automatisch is geïntegreerd in de processen en er dus een structurele oplossing is. Wat is daarbij het lange termijn ijkpunt en heeft het kabinet een traject uitgestippeld om op de langere termijn een structurele oplossing te vinden? Is er überhaupt zo'n stip op de horizon en traject ernaar toe?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen wat de inzichten zijn ten aanzien van de oplossing zoals uitgewerkt door de Ministeries van Financiën, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie en Veiligheid aangaande het stap voor stap en per doelgroep weer opstarten van de invorderingsactiviteiten, en op welke manier het kabinet hierover het gesprek aan zou willen gaan met de Kamer.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen tenslotte of het kabinet bereid is om naar aanleiding van deze problematiek de systematiek van verrekenen nog eens nader te bekijken. Is het kabinet het met deze leden eens dat het verrekenen te vaak mensen in grote problemen brengt en in strijd is met een bepaalde vorm van basiszekerheid waar mensen recht op hebben? Wat waren de oorspronkelijke overwegingen om wel te gaan verrekenen? Wat zijn de alternatieven en hun voor- en nadelen? Waarom kiest het kabinet ervoor gekozen om automatisch te gaan verrekenen als mensen niet reageren op een brief? Is het kabinet bekend waarom mensen niet reageren? Worden dergelijke signalen ook doorgegeven aan gemeenten, in het kader van vroegsignalering van schuldenproblematiek? Zo nee, waarom niet?